

Holban Ion, Grigoriță Mugur Ioan
Activitatea astrofizicianului Nicolae
Donici – o pagină strălucită a
științei românești care necesită a fi
valorificată la maxim

Raportor: Ion HOLBAN,
Redactor al revistei „Fizica și tehnologiile
moderne” ion.holban@yahoo.com

Contribuții importante aduse la scoaterea din anonim a numelui și faptelor astronomului Nicolae Donici

- **Au scris documentat:**

- **Magda STAVINSCHI** (Institutul Astronomic al Academiei Române)
- **I. SUHOV** (probabil pseudonume, Enciclopedia Sovietică Moldovenească)
- **Iurie COLESNIC**
- **Brighita KOVARSKAIA**
- **Veaceslav URSACHI**
- **Ion HOLBAN, Mugur Ioan GRIGORIȚĂ**
- **Acad. Haralambie CORBU**
- **Cătălin MOSOIA**
- **Alexei GAINA**

- **Au scris cu colțul inimii:**

- **Tatiana ROTARU**
- **Ștefan TIRON**
- **Mihai CUCEREAVÂI**
- **Natalia MATEUȚĂ**
- **Protoiereul Teodor PELIN**

- **Alți autori. Atentie! Multe ineczactități!**

Metodologia cercetării

1. Opera savantului
2. Citările la lucrările astronomului
3. Ce a scris literatura științifică despre astronom
4. Documentele de arhivă
5. Mărturisirile persoanelor care l-au cunoscut (Andrei Baikov, Constantin Romanov, Vladimir Holban, Valentin și Gheorghe Harega, Haralambie Corbu, **Mucha Roemmi**
Brunswig, nepoata, Argentina ...), martorii evenimentelor
6. Cartea preotului Vasile Guma: „Povestea vieții mele”
7. Lucrările altor autori
8. Memoria colectivă - amintirile urmașilor: Varvara Lungu (1927), Ion Novac (1950), Nadejda Chetrușca (1952)...

Înscrierea în registrul metrical al bisericii „Sf. Haralampie” din Chișinău despre nașterea și botezul astronomului Nicolae Donici

А К О Н Д И Ч Е Й Д Е М Е Т Р И К Ъ П Е А Н Ъ Л 187						
Нѣмеръ нѣкъци- лор.		Лѣна ши зіоа.		Нѣмеле	Трѣпта нѣкъцилор, нѣмеле	Трѣпта нашилор, нѣмеле
в бѣр- скѣ.	в фе- скѣ.	церій	тез- нѣ.	нѣкъци-	лор, ши а татѣлор лор, по- рекла ши де че деце сѣнт.	лор, ши а татѣлор лор ши поребла.

Nicolae Donici s-a născut la 1 septembrie 1874 la Petricani în familia kamer-iunkerului al Palatului Imperial Nikolai Andreevici Donici și a soției sale Limonia Nikolaevna Macri, nănași au fost nobilul cavaler Andrei Dimitrievici Donici (bunicul nou-născutului) și nobila Elena Nikolaevna Macri (mătușa lui), Au săvârșit botezul protoiereul Petru Perojinschi și cântărețul Nicolae Ciolacu de la biserica „Sf. Haralampie” din Chișinău.

№.	"	1.	22.	Николаи	Камеръ-Юнкеръ	Петру	Димитриевъ и Ковалевъ
Сотв. мащѣ		106	дѣлу	мѣсѣ	Его Императорскаго	Андрея	Димитриевъ
сестрѣ		Сотв. мащѣ	сестрѣ	Его Императорскаго	Величества	Давидъ	Доничъ и Димитриевъ
5	сентября	1870	г.	Николаи	Андрея	Давидъ	Елена Николаевна
		1870		Петру	Доничу	в	мащѣ
				матери	Лимонии	Николаевны	и
				пробс	свѣтлаго	Николаи	
				в	мащѣ	и	
				М.	Методіу	Петру	Перожинскаго

Vasile Guma: Petru Perojinschi, înalt, uscăcios și smolit.

Nicolae DONICI

de la primii pași ai vieții - în furtuna sorții

- Succinte informații din presa timpului despre sfârșitul tragic al părintelui astronomului, despre studiile sale

Доничъ Николай Андреевичъ, окончилъ Ришельевскій лицей и С.-П.-Б. университетъ, былъ мировымъ посредникомъ въ Оргѣвскомъ уѣздѣ, почетнымъ мировымъ судьей и Киевско-Оргѣвскимъ окружнымъ предводителемъ дворянства, застрѣлился въ 1878 г.

- ANRM, fondul Poleac,
- Revista ...

Доничъ Николай Андреевичъ, окончилъ Ришельевскій лицей и С.-П.-Б. университетъ, былъ мировымъ посредникомъ въ Оргѣвскомъ уѣздѣ, почетнымъ мировымъ судьей и Киевско-Оргѣвскимъ окружнымъ предводителемъ дворянства, застрѣлился въ 1878 г.

Доничъ Николай Андреевичъ, окончилъ Ришельевскій лицей и С.-П.-Б. университетъ, былъ мировымъ посредникомъ въ Оргѣвскомъ уѣздѣ, почетнымъ мировымъ судьей и Киевско-Оргѣвскимъ окружнымъ предводителемъ дворянства, застрѣлился въ 1878 г.

Доничъ Николай

Окончилъ СПб. университетъ. Мировой судья. Предводитель дворянства уѣздный. Умеръ.

STUDIAREA ARHIVEI MUZEULUI ETNOGRAFIC DIN CHIȘINĂU

ТРУДЫ
БЕССАРАБСКАГО ОБЩЕСТВА
ЕСТЕСТВОИСПЫТАТЕЛЕЙ
и
любителей естествознанія.

Томъ 1 часть 2-я.

1906/7 годъ.

Подъ редакціей Э. Э. МИЛЛЕРА.

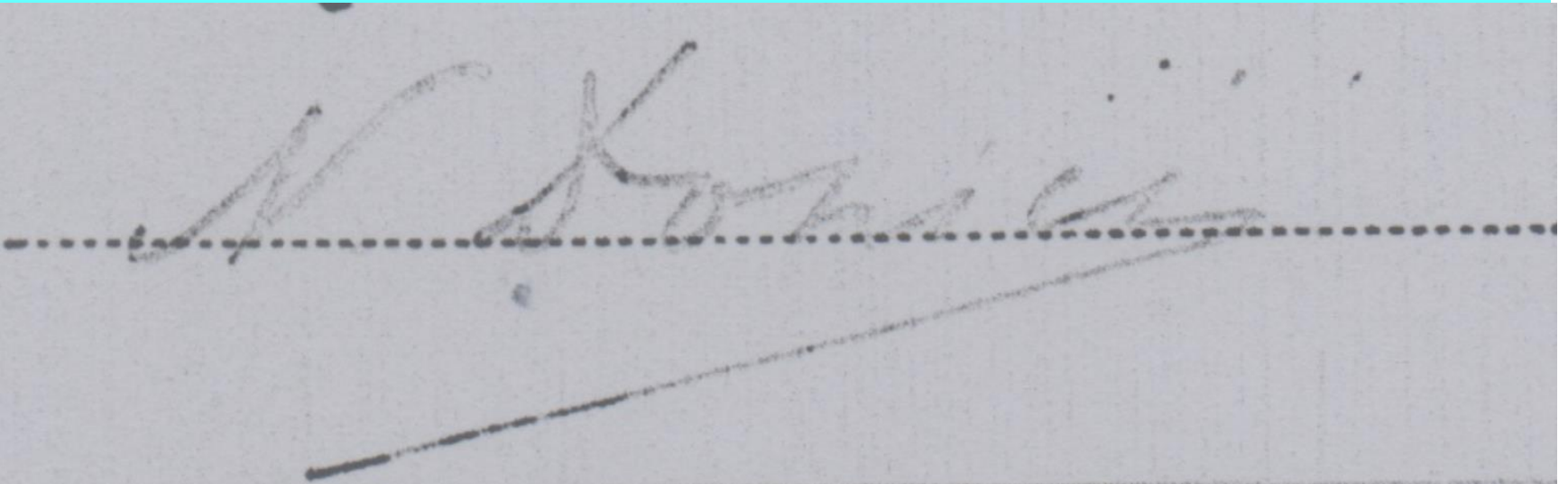
КИШИНЕВЪ.
Типо-Литографія Ф. П. Кашовскаго, Пушминская улица
1907.

LXXXIII

1908. Гейкингъ бар. Георгій Александровичъ.
1906. Гальперинъ Давидъ Яковлевичъ—медицина.
1908. Гайдамовичъ Осипъ Осиповичъ—сельск.-хоз
1908. Гефингеръ Луиза Францевна—медицина.
1905. Доничъ Николай Николаевичъ—астрономія (Спб).
1906. Джеванширъ Гамидъ Пошаичъ—лѣсоводство (г.
Тирасполь).
1907. Давидовъ Рубень Капреловичъ—математика.
1908. Дрефновскій Іосифъ Іосифовичъ—математика.
1904. Жуковъ Иванъ Яковлевичъ.
1906. Жавроцкій Станиславъ Генриховичъ—геологія.

În Registrul deceselor al bisericii „Sf. Arh. Mihail” (la decesul mătușii sale Elenei Lîsakovski, 16.10.1937) **am descoperit semnătura astrofizicianului Nicolae Donici**

- „Declarație făcută de nepotul răposatei, Nicolai Nicolai Donici, **Membru al Academiei Române**, de ani 63, din comuna Dubăsari, județul Lăpușna”.

A photograph of a handwritten signature in dark ink on a light-colored, slightly textured paper. The signature is written in a cursive style and is positioned above a horizontal dashed line. The signature appears to read 'Nicolai Nicolai Donici'.

Iulie 2014. De vorbă cu doamna **Varvara MAFTEUȚĂ** (1927), copilul care a văzut cum Donici părăsește Dubăsarii Vechi pentru totdeauna, și cu **Ion NOVAC** (1950), deputat în primul Parlament al RM, omul de bine grație căruia în fața casei boierului a fost ridicat un bust astronomului

**Discuție cu preacuviosul protoiereu Teodor PELIN
de la biserica „Sf. Arh. Mihail” din Dubăsarii Vechi,
omul care a adus în regulă cavoul familiei**

**Corespondență cu Mucha ROEMMIH
BRUNSWIG;
nepoata soției astronomului Donici în vizită la
Dubăsarii Vechi, 2011**

De vorbă cu străstrănepotul vizitiului boierului Donici, **Anastas LUNGU**

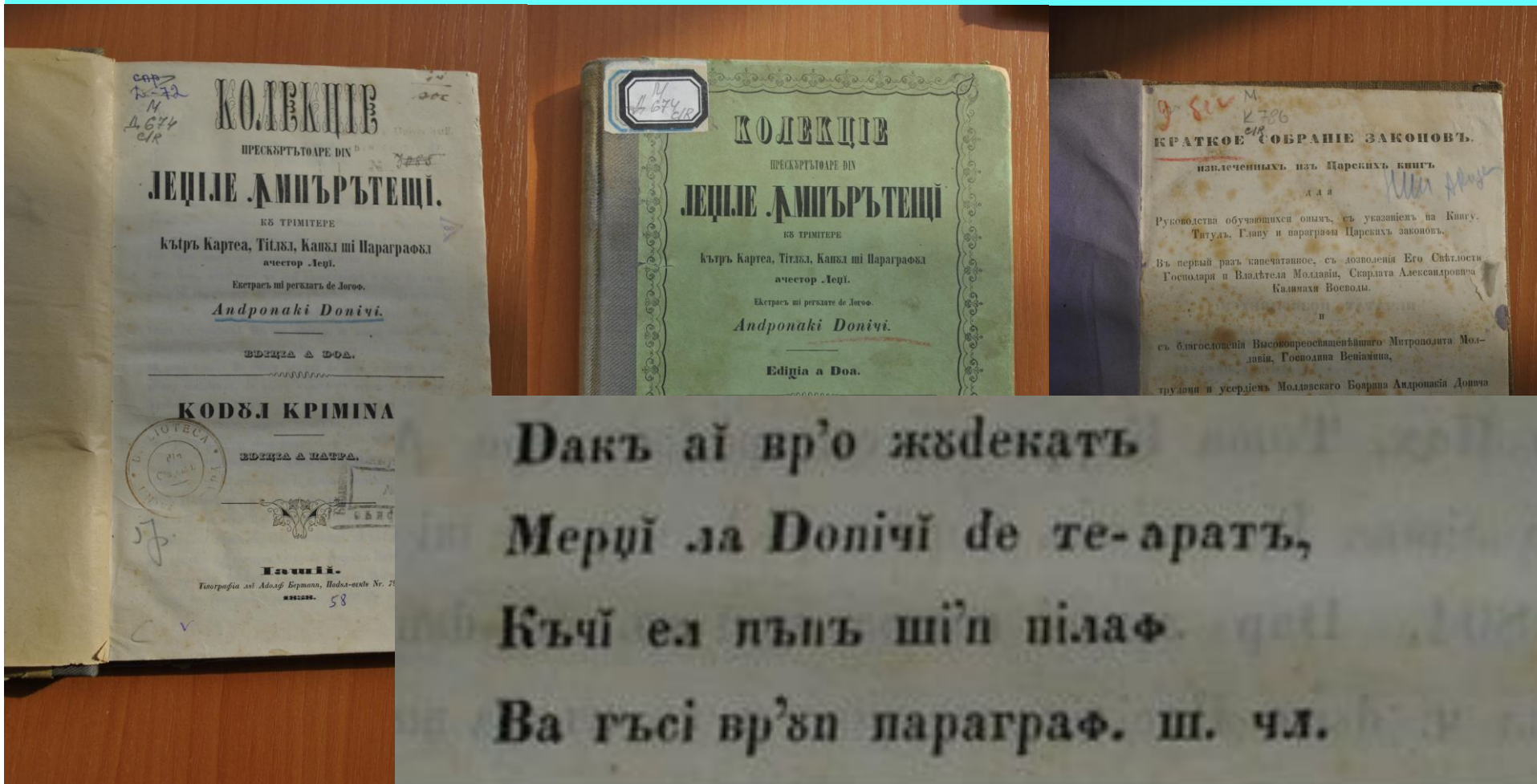
VIZITĂ LA BISERICA NEAMULUI DONICI de la Bezin, Orhei.
Aici își află odihna de veci părintele astronomului, **Nicolae**, bunicul
Andrei (frate cu fabulistul Alexandru Donici), străbunicul Dimitrie (frate
cu legiuitorul Andronache Donici), precum și alte rude

DIN NEAM VREDNIC CĂRȚILE SCRISE DE JURISTUL ANDRONACHE DONICI

Сирситропка ментре Нарле,

Andronaki Donici.

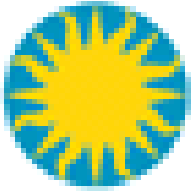
Pădurea seculară de la Pohorila în care Nicolae DONICI se încărca cu energie după ce revenea din misiunile sale științifice (Ion NOVAC cu Mugur Grigoriță cuprinzând un stejar)

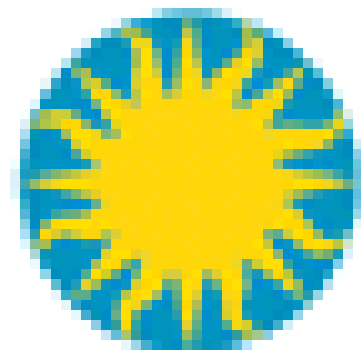
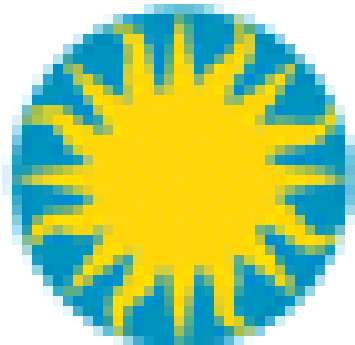
**Drumurile de la Boiereasca pe care umbla Nicolae DONICI
însoțit de câinii Dingo și Buclinschi și locurile pe unde era via,
crama și livada boierească**

Cultul Soarelui la Dubăsarii Vechi (simbolul Soarelui pe Altarul bisericii „Sf. Arh. Mihail”)

Cultul Soarelui la Dubăsarii Vechi (simbolul Soarelui pe frontoanele unor case)

Cultul Soarelui la Dubăsarii Vechi (simbolul Soarelui pe porțile sătenilor)

Nicolae Doniici – om iubitor de animale. A fost și președinte al Asociației chinologilor din Basarabia. În imagine ginerele Alexandru Roemmih cu Bublinschi și valetul Moisei cu Rex, Dingo și Bublinschi îl însoțea pe Donici la plimbare, Mucha ne mai dă un nume – Maida (posibil că Naida?)

Nicolae Donici împreună cu cei apropiați în fața conacului de la DV, probabil la **14.09.1939**, de ziua lui, 65 de ani, arhiva ing. Gheorghe Teodoreanu (1931); e prezent și câinele **Rex**

Am consultat înscrierea nașterii în actele bisericești, în calitate de nănași de botez a Liubei figurau persoane din anturajul lui Donici.

Am purtat discuții cu feciorul Liubei Valeriu Bordean, care a lucrat în calitate de dispecer la Aeroportul din Chișinău (ademenit de cer), care ne-a pus la dispoziție o serie de fotografii din arhiva familiei.

În familia Bordean se păstrează o fotografie cu Liuba în clasa Gimnaziului de Fete din Chișinău (acolo nu putea învăța oricine), fotografii ale Liubei de la București...

Asemănările încă nu spun nimic, se cer încă studii de arhivă serioase

▪

LIUBA=LOLA (13.01.1922 – 01.04.1995)

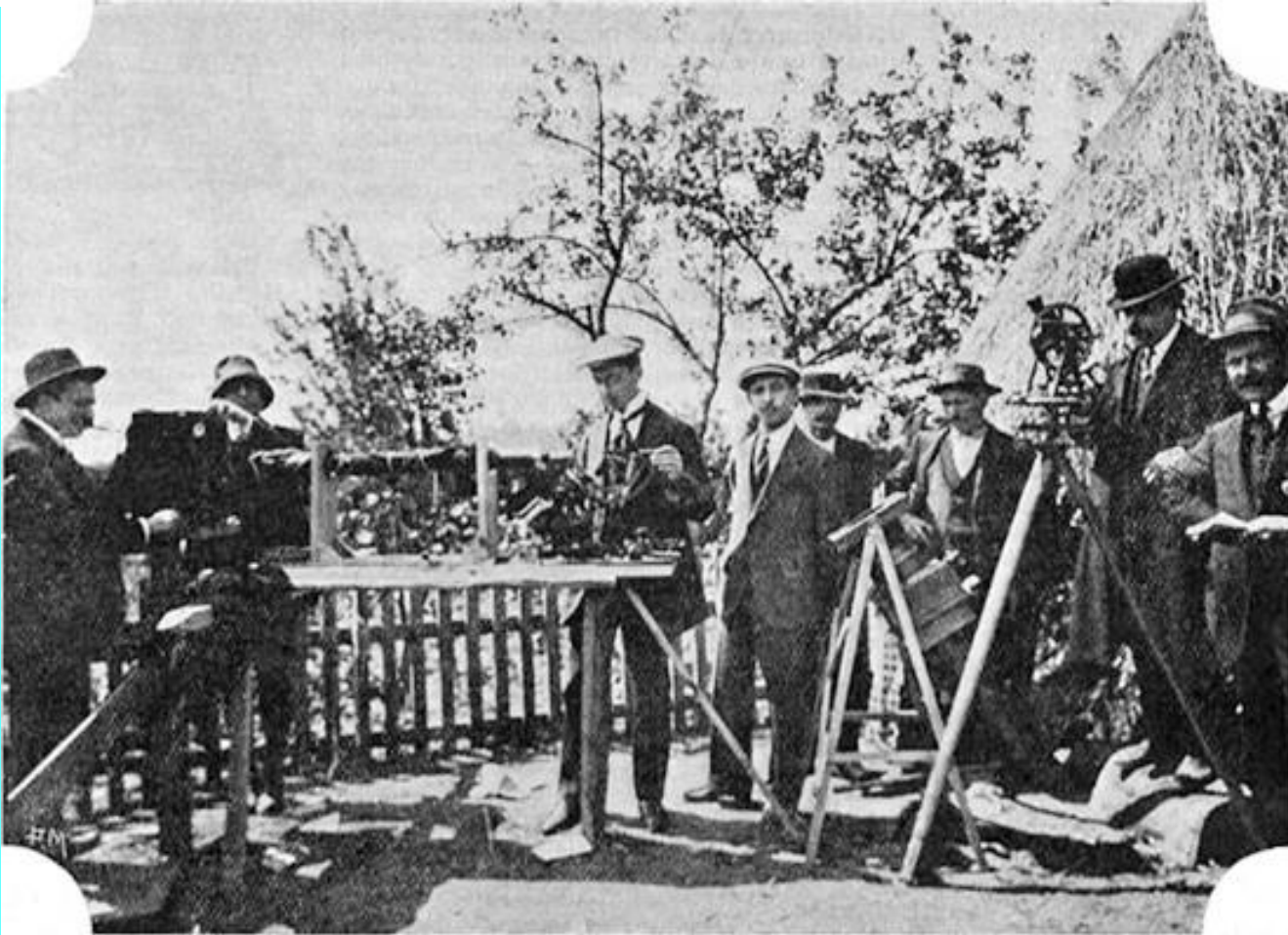
- **Fotografie din 3 septembrie 1939**
- Se afla la București la data de:
- 7.09.1941
- 31.05.1942
- VI.1943
- **Ordin de arestare:**
- 18.10.1944 (Mordoveț)
- Arestată: 20.10.1944
- Pușcărie: 17.10.1944-
- 16.05.1945

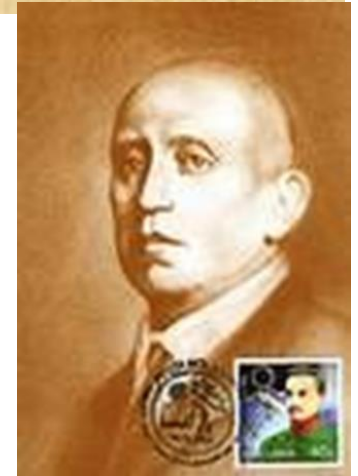
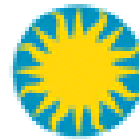
**Nicolae DONICI. Conferința Uniunii Internaționale pentru
Cooperare în Domeniul Cercetării Soarelui (29 august – 3
septembrie 1910, Mount Wilson, California, SUA)**

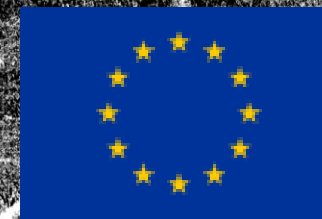
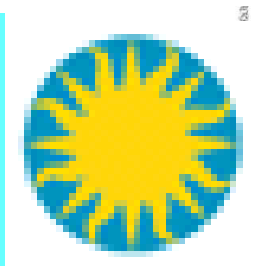
Nicolae DONICI împreună cu alți astronomi (Francisco Miranda da Costa Lobo de la Universitatea Coimbra) în așteptarea eclipsei din 17 aprilie 1912, Ovar Portugalia

Nicolae DONICI la diferite vârste

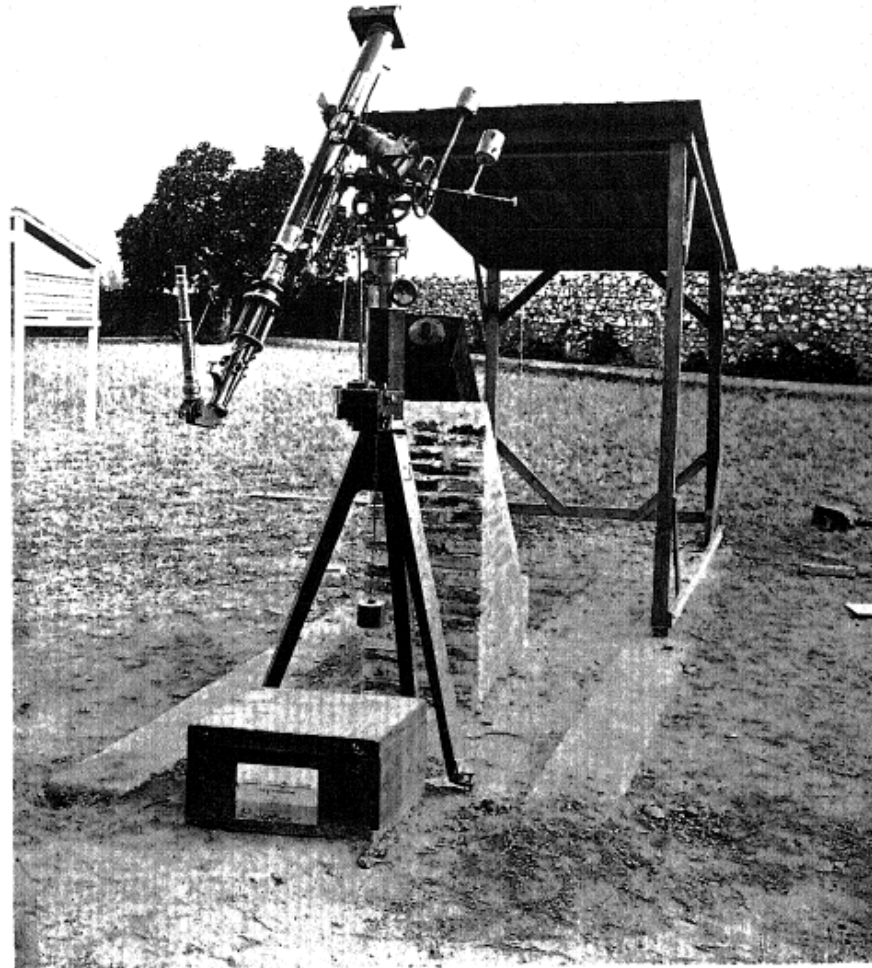
Coliba „unchiului Nick” (aşa-i zicea nepoţica Mucha astronomului) din Padang, Sumatra, cu aparatajul pregătit pentru studierea eclipsei din 17-18 mai 1901, foto Donici

Echipamentul științific folosit la observarea eclipsei totale de Soare din 16-17 martie 1904, Pnom –Penh, Cambodgia

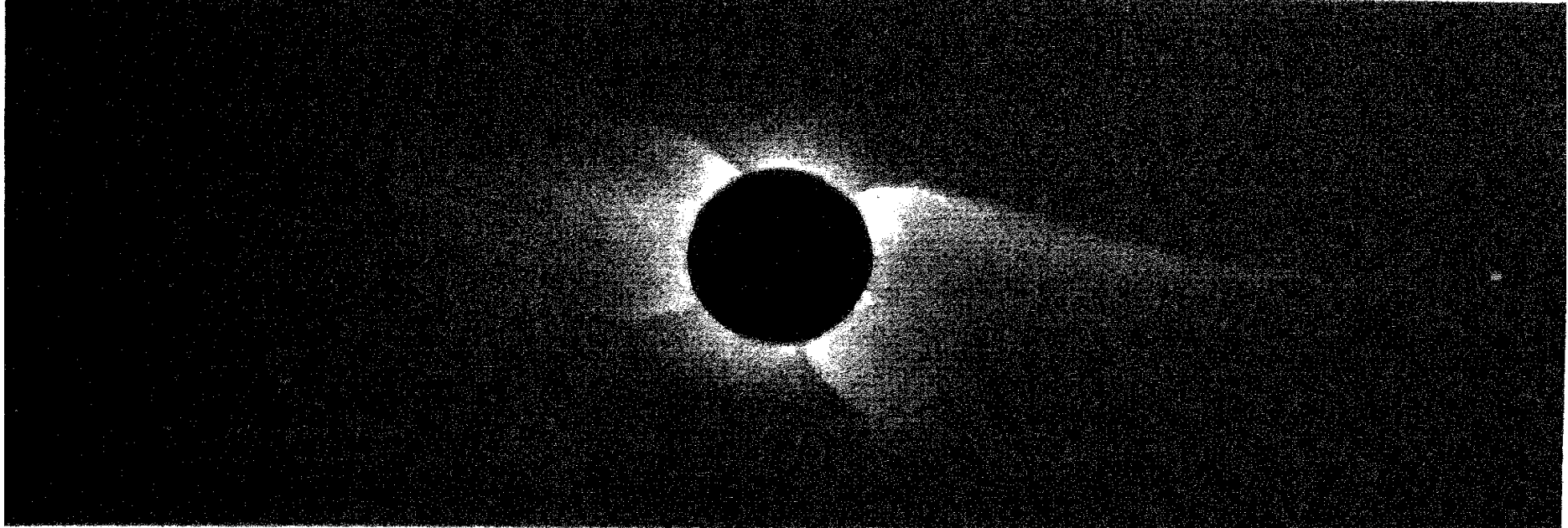

Aparatajul folosit de Nicolae Donici la observarea eclipsei din 29-30 august 1905, Alcala de Chisvert, Spania

Imaginea coroanei solare realizată de Nicolae Donici în timpul eclipsei de Soare din 28 mai 1900 în localitatea Elche, Spania

▪

OBSERVATORUL ASTROFIZIC DE LA DUBĂSARI VECHI, FONDAT ÎN 1908

- I. Dispunea de echipament științific modern, ajustat la standardele internaționale, de care nu dispunea nici observatoarele de la Pulkovo și Odesa: Spectroheliograf, triplet de comete, o lunetă cu distanță focală de 10 m, celeostat, microscop pentru analiza clișeelor etc.**
- II. Dispunea de un laborator, cameră de dezvoltat fotografiile, atelier mecanic...**
- III. Observatorul era acreditat internațional și trecut în Registrul observatoarelor lumii**
- IV Sfera de interese: 1) Fizica Soarelui și a corpurilor cerești, 2) Astronomia de poziție, 3) Meteorologia**

Nicolae Donici a efectuat cercetări în timpul a 8 eclipse totale de Soare, se numără printre recordmani

- 1. 28 mai 1900 (Elche, Spania)**
- 2. 17–18 mai 1901 (Padang, Sumatra)**
- 3. 16–17 martie 1904 (Pnom-Penh, Cambodgia), inelară**
- 4. 29–30 august 1905 (Alcala de Chisvert, Spania) STEREO**
- 5. 16–17 aprilie 1912 (Ovar, Portugalia)**
- 6. 8 august 1914 (Teodosia, Crimeea, Rusia), organizator**
- 7. 31 august 1932 (Cap Porpoise, Maine, SUA)**
- 8. 19 iunie 1936 (Ineboli, Kastamuni, Turcia)**

Nicolae Donici a făcut și alte cercetări astrofizice:

1. **8 eclipse de Lună** (3 iulie 1898, raza Pământului mărită, lipsa atmosferei, metoda spectrală)
2. **Trecerea lui Mercur pe discul solar**, metoda spectrală, Mercur n-are atmosferă, determinat diametrul
3. **A stabilit coordonatele amplasării în spațiu a luminii zodiacale**
4. **Fenomen anomal pe Saturn**, determinat perioada de rotație a planetei
5. **Cometa Halley 1910**, spectrul componența
6. **Cometa Ponce-Winneke**, spectrele unor stele duble, variabile
7. **23 -30 septembrie 1923**, „Săptămâna norilor”, a participat la crearea primei hărți a norilor

Nicolae Donici a participat la cele mai mari manifestări științifice din domeniul astrofizicii

CONGRESELE UNIUNII INTERNAȚIONALE PENTRU COOPERARE ÎN CERCETĂRI SOLARE

1907, Paris, Meudon, Franța

1910, Mount Wilson, California, SUA

1913, Bon, Germania

CONGRESELE UNIUNII ASTRONOMICE INTERNAȚIONALE (1919 CO-FONDATOR)

1. 2-10 mai 1922, Roma, Italia

2. 14-22 iulie 1925, Cambridge, Anglia,

3. 5-13 iulie 1928, Leiden, Olanda, comisia pentru fizica solară

4. 2-9 septembrie 1932, Cambridge, Massachusetts, SUA

5. 10-17 iulie 1935, Paris, Franța

6. 3-10 august 1938, Stockholm, Suedia

7. 11-18 august 1948, Zurich, Elveția ??

8. 4-13 septembrie 1952, Roma, Italia

9. 29 august-5 septembrie 1955, Dublin, Irlanda

Nicolae Donici avea o vizibilitate mare în lumea științei și culturii

1897, membru al Societății Astronomice Franceze

1903, membru al Societății Astronomice Germane

1904, membru al Societății Astronomice Ruse

1905, membru al Societății Basarabeni al Cercetătorilor și Iubitorilor de Științe Naturale

1909, tutore al școlii din Dubăsarii Vechi

1913, membru al Uniunii Internaționale pentru Cooperare în Cercetări Solare

1919, membru co-fondator al Uniunii Astronomice Internaționale

1922, Membru de Onoare al Academiei Române

1922, membru al Societății „Astra”, secția basarabeană

1924, președinte al secției basarabene al Fondului Cultural Regal,

Adept al recuperării Basarabiei prin știință și cultură

**VESTITUL ÎN TOATĂ LUMEA CONAC DE LA
DUBĂSARII VECHI AL ASTRONOMULUI NICOLAE
DONICI,
acolo unde pe timpuri „se fierbea” astrofizica modernă**

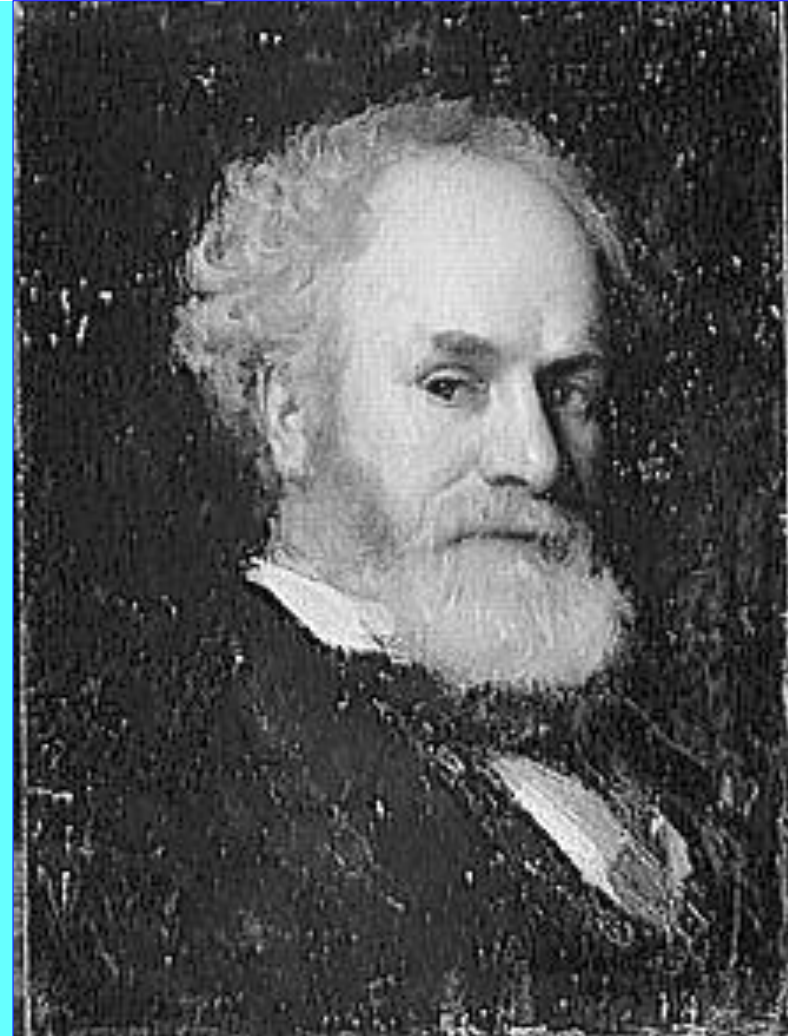
**BECIURILE BOIEREȘTI DE LA DUBĂSARI
VECHI (două beciuri situate perpendicular și cu o
singură gură, nu păstra brânza împreună cu
murăturile)**

Strada Nicolae DONICI din Dubăsarii Vechi pe care astrofizicianul a plecat pe drumul străinătății fără întoarcere

Stradele din preajma conacului care să poarte numele a doi mari astronomi ai lumii venerați de Donici: **Camille FLAMMARION (1842-1925) și **Jules JANSSEN** (1824-1907) și a altor astronom cu care Donici a colaborat**

**MULȚUMIM PENTRU
ATENȚIE!**

ÎNTR-UN CEAS BUN!